

SNELLE HAP SNELLE GROEI

Niets staat fastfood in de weg

De binnensteden slibben dicht met fastfood, langs snelwegen verrijzen complete boulevards met burgers en kip. Hoe gaan gemeenten daarmee om?

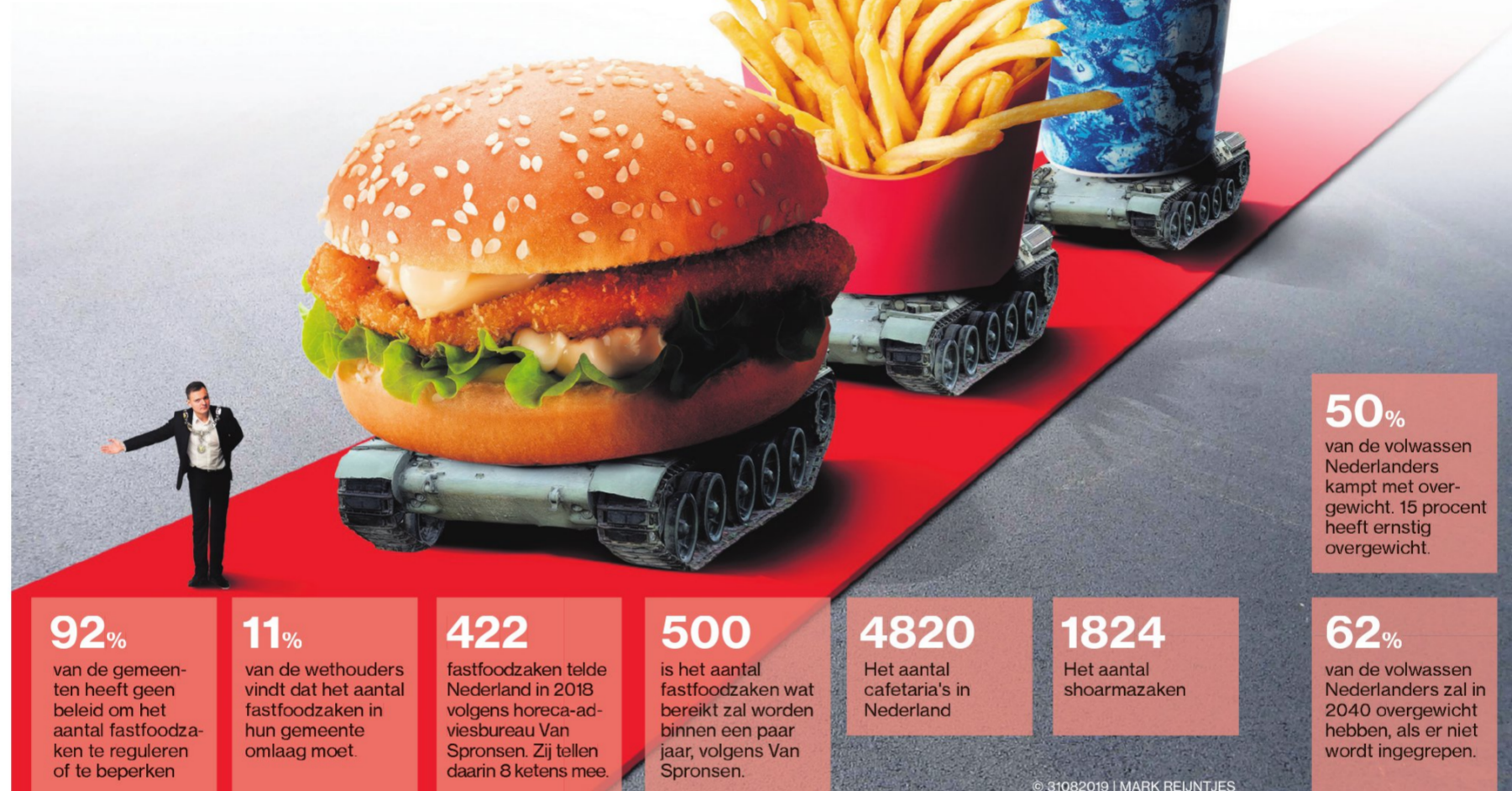
Richard Clevers
Chris van Mersbergen
Rotterdam

Wie vanaf begin volgend jaar bij Hoorn met schreeuwende trek de Westfriisiaweg af draait, moet zich in luilekkerland wanen. De keuze is er straks reuze: McDonald's, Subway, KFC, De Beren, Febo en Spare Rib Express. Zie je dan nog maar eens braaf aan de Schijf van Vijf te houden.

Zes restaurants, waarvan de meeste hun omzet halen met burgers of ander vlees, friet en halve liters cola: is dat nou echt wenselijk, wethouder Ben Tap? „Mensen kunnen het zo gezond of ongezond maken als ze zelf willen”, zegt hij. „Steeds meer fastfoodketens zoomen in op gezond, vegetarisch.” Hoorn meende, na wikken en wegen, dat een 'nee' tegen de fastfoodzaken niet te verkopen was als je bedenkt dat er ook een snackbar in de buurt zit, of een *all you can eat*-restaurant. Bovendien: een 'ongelijk speelveld' (waarbij de ene gemeente wel en de andere niet de deur openzet voor fastfood) is ook onwenselijk.

Het verhaal van de Noord-Hollandse gemeente is niet uniek. Zogeheten *fastfood courts* verrijzen ook langs snelwegen in Zwolle, Uden, Veenendaal en Amersfoort. Intussen is in binnensteden nauwelijks nog een straat te vinden waar je geen hamburger, kroket of donut kunt krijgen. Waar winkels bij bosjes de deuren moeten sluiten, groeit het aantal fastfoodrestaurants, net als overigens de gezonde snelle concepten.

De ongezonde keuze is dus overall, iets wat voedingsexperts verwijzend naar obesitas de 'obesogene omgeving' noemen. Het Voedingscentrum zou graag zien dat gemeenten iets doen om het aantal ongezonde prikkels te verlagen. „Als ongezond voed-

sel niet binnen handbereik is, kiezen mensen het minder snel”, zegt Roel Hermans, expert voeding en gedrag.

Drastisch

Maar het aantal prikkels omlaag brengen, dat deden gemeenten de laatste decennia nu juist niet, constateert ook campagneleider Sjoerd van de Wouw van voedselwaakhond Foodwatch. „Vergunningen voor fastfoodzaken zijn als warme broodjes over de toonbank gegaan. Daardoor is het straatbeeld drastisch veranderd.”

Zijn gemeenten van plan de trend om te draaien? Nauwelijks, blijkt uit

Fastfoodvergunningen zijn als warme broodjes over de toonbank gegaan

— Sjoerd van de Wouw, Foodwatch

een enquête van deze krant onder alle wethouders van zorg in het land. Ruim 90 procent zegt geen beleid te hebben om het aantal fastfoodketens aan banden te leggen. Sommige wethouders – opvallend vaak VVD-lid –

vinden dat helemaal niet nodig. „De markt reguleert zichzelf bij overaanbod”, zegt bijvoorbeeld Johan van Everdingen, wethouder in Lopik. „Dit is geen overheidstaak.”

De VVD'er raakt een gevoelig thema: mag de overheid ingrijpen in het eetpatroon van de vrije burger? Nee, zeggen liberalen als Van Everdingen. Ja, dat móet zelfs, zegt wereldgezondheidsorganisatie WHO.

Ook in Nederland zijn er genoeg wethouders die zich zorgen maken, zoals in Kerkrade: „We hebben hier veel te veel fastfoodrestaurants”, zegt wethouder Leo Jongen (PvdA). Hij wil graag iets doen om het aantal omlaag te brengen. „Maar wet- en regelgeving beperken ons.”

Verbazing

Gemeenten kunnen via hun bestemmingsplannen wel degelijk iets doen. Zo legt Amsterdam vast op welke locaties er fastfood mag zijn, en waar de 'echte' restaurants. Op basis van die criteria bepaalde de rechtbank in 2017 dat er geen New York Pizza aan de Ferdinand Bolstraat mocht komen. Groot was de verbazing toen Dunkin' Donuts niet veel later wel in het pand mocht. En New York Pizza opende verderop in de straat alsnog een vestiging. Om maar aan te geven dat het niet eenvoudig is.

Toch is de Amsterdamse wethouder Simone Kukenheim al bezig met méér maatregelen, zoals een gezond-

dere voedselomgeving rond scholen. De D66-politica ziet ook graag meer actie van het rijk. „Bijvoorbeeld het verlagen van de btw op groente, fruit en water, het verhogen van de prijs van ongezonde voedingsmiddelen, het beperken van ongezonde kindermarketing en het instellen van maxima voor het gehalte suiker, zout en vet in producten.”

In Rotterdam heeft wethouder Sven de Langen (CDA) er een missie van gemaakt om iets te doen aan de oprukkende ongezonde hap. Hij staat echter nog aan het begin van zijn zoektocht. „Hoe we het gaan doen, weet ik nog niet precies. We onderzoeken alle opties.”

Stimuleren

Veel gemeenten geven in hun antwoorden op de enquête van deze krant aan vooral in te zetten op voorlichting, en het 'stimuleren van de gezonde keuze'. Dat is mooi, maar volgens Roel Hermans van het Voedingscentrum is het raar om tegelijkertijd de deur voor fastfood open te zetten. „Als gezondheid een bal is die je de helling opduwt, dan kun je mensen sterker maken zodat ze die bal beter voort kunnen duwen. Bijvoorbeeld door voorlichting. Je kunt ook die helling wat minder steil maken, door in te grijpen in de omgeving. We weten dat dit effectiever is.”

En dan zijn er nog de lokale bestuurders in kleine gemeenten, die beweren 'dat het probleem hier niet speelt'. Ze hebben toch immers geen Burger King of KFC? „Die mogen zich achter de oren krabben”, vindt Hermans. „Overall stuurt de omgeving eetgedrag. Ook in de lokale snackbar, in een openbaar zwembad, in de snackbar bij de middelbare school. Fastfood is overall.”

En de fastfoodketens zelf? Burger King en KFC reageren niet op vragen. McDonald's laat weten bij het openen van nieuwe locaties weinig opmerkingen te krijgen over het gezondheidsaspect. Maar: 'Welke vragen er ook zijn, we gaan graag de dialoog aan.'

REGERING

'We gaan de patat echt niet duurder maken'

Staatssecretaris Paul Blokhuis (CU, Volksgezondheid) wil niemand zijn kroketje afpakken. Maar de man achter het Nationaal Preventieakkoord ziet ook wel dat de grote opmars van fastfood niet bepaald helpt om overgewicht tegen te gaan. „Vier fastfoodketens bij elkaar langs de snelweg zijn lastig te rij-

men met het streven om Nederland gezonder te laten eten.” Waar het kabinet de sigaret op allerlei manieren uit het straatbeeld probeert te laten verdwijnen, is dat bij ongezond eten anders. „Omdat de sigaret zo evident een dodelijk artikel is. Er overlijden per jaar 20.000 Nederlanders aan, dat willen we ge-

woon niet. Daarom maken we het product aan alle kanten minder zichtbaar, en duurder. Dat betekent niet dat we van rijkswege ook meteen de patat duurder gaan maken.” Blokhuis stelt in reactie op de enquête van deze krant wél te willen bekijken of hij wethouders kan helpen die minder

fastfoodrestaurants in hun gemeente willen. „Volgens mij is dit een goed agendapunt voor de komende jaren. In 2021 wordt de nieuwe Omgevingswet van kracht, volksgezondheid moet dan meewegen bij ruimtelijke ordening. Misschien dat dit voor het onderwerp fastfood een mogelijkheid biedt.”

5 dagen Veluwe

Gelegen in het knusse plaatsje Epe, direct aan de prachtige Hoge Veluwe. Combineer de mooie natuur met een bezoek aan Arnhem of Utrecht.

- 4 nachten in 4* Fletcher Hotel-Restaurant Epe-Zwolle (8,0)
- 4 keer een uitgebreid ontbijtbuffet
- Gratis gebruik van het binnenzwembad
- Gratis parkeren en gebruik van wifi
- Aankomsten t/m november. Betaal pas bij aankomst!

www.Zoweg.nl/dagblad of 0900